

Товканець Сергій Антонович,
кандидат економічних наук, доцент
Товканець Ганна Василівна,
доктор педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ТЕНДЕНЦІЯ В РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

В статті розглядається проблема взаємодії підприємств та вищих навчальних закладів у європейських країнах, що спрямована на формування ефективної підготовки майбутніх фахівців економічної сфери. Обґрунтовано форми співпраці вищих навчальних закладів з підприємствами. Охарактеризовано діяльність науково-технологічних парків в Чехії і Словаччині.

Ключові слова: науково-технічне співробітництво, вища економічна освіта, університет, інноваційні стратегії, науково-технологічні парки.

ВСТУП

Постановка проблеми. У кінці ХХ – на початку ХХІ століття глобальна інтелектуальна революція стала результатом науково-технічної революції і суміжної з нею глобальної соціальної революції, що цілком змінила соціально-політичний і соціально-культурний характер сучасної епохи. Такі глобальні реалії, як старіння населення в розвинених країнах, постійне зростання витрат на охорону здоров'я, швидкі зміни ринку праці, зростання кількості населення в країнах, що розвиваються, спонукає до налагодження більш тісного співробітництва між науковими установами і промисловістю та бізнесом. Все частіше науковці доводять, що тільки економіка, заснована на знаннях, інноваціях і винаходах в довгостроковій перспективі зможе створити робочі місця та сприяти збагаченню країни. Відомо, що інновація визначається як кінцевий результат впровадження нововведень, який дістав втілення у вигляді нового або удосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або удосконаленого технологічного процесу, що знайшов використання у практичній діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку інноваційних технологій одним з основних чинників соціально-економічного розвитку європейських країн та регіонів розглядається освіта, у якій особливого значення надається університетській науці. Проблеми науково-технічного співробітництва в економічній та освітній євроінтеграції були предметом вивчення таких зарубіжних і вітчизняних дослідників, як Й. Шумпетер, Е. Рогова, В. Семиноженко, П. Коларж, Я. Лакомі, К. Скокан, П. Швейда, Л. Кучка та інші. Однак, на нашу думку, потребує глибшого вивчення проблема взаємодії промисловості, науки і освіти та їх роль у розвитку інноваційних технологій і вищої школи на сучасному етапі, що у зумовило вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Мета статті: здійснити аналіз впливу науково-технічного співробітництва на ефективність розвитку вищої економічної освіти в європейських країнах, зокрема у Чехії і Словаччині.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зазначимо, що університети в успішних європейських країнах є основним джерелом знань, осередками наукових шкіл, в яких проводяться дослідження, розробляються інноваційні технології, де зосереджується інтелектуальний та творчий потенціал.

Досвід країн Східної Європи (Чехія, Словаччина, Польща, Угорщина) доводить, що університети стають ключовим ресурсом для створення нових підприємств, заснованих на високих інноваційних технологіях, з більш високими вимогами до знань, умінь і навичок своїх співробітників. Так, наприклад, показники наукоємності в Чехії та деяких інших країнах доводять, що університети є важливими структурними одиницями, які впливають на проведення наукових досліджень. Наприклад, у структурі виконання наукових досліджень у 2010 р. у Чехії майже 16 % припадає на університети, 66 % – на приватний сектор, 17 % забезпечує держава. У сфері наукових досліджень в даній країні зайнято понад 26,3 тис. осіб., а обсяг фінансування – 3,49 млрд дол. США, причому лєвова частка належить приватному капіталу – 56,9 %, держава ж фінансує тільки 39,0 % [5].

Зазначимо, що у Чехії і Словаччині університети є чинником підвищення конкурентоспроможності регіональної промисловості, надання можливостей для навчання впродовж життя, створення робочих місць з більш високими вимогами до знань і навичок, оскільки простежується тісний зв'язок діяльності науково-виробничих підприємств та університетів. Це, до речі, підкреслюють і положення Національної інноваційної стратегії Чехії (Národní inovační strategie) (2004), у якій наголошується, що забезпечення інноваційних технологій має комплексний характер, і можливе за умови узгодження діяльності таких структур, як: державного і громадського управління, міністерств, регіональних та місцевих відомств, що забезпечують законодавчо-нормативне регулювання; системи освіти – безперервного навчання, в контексті якого пріоритетною є професійна вища освіта, зокрема економічна; фінансування – венчурний капітал; компаній та організацій, що беруть участь в інноваційній діяльності в широкому сенсі (наукові

дослідження і розвиток нових технологій і матеріалів, розвиток людських ресурсів, дослідження і розвиток ринку тощо). У європейських країнах, в тому числі і Чехії, на рубежі століть, формуються три основні форми співробітництва між промисловістю та вищими навчальними закладами: багатонаціональні компанії і дослідницькі університети міжнародного рівня (частину дослідницької діяльності ці компанії довіряють проводити університетам, фінансуючи програми, сприяючи розвитку університету, його наукового потенціалу; малі та середні підприємства технологічної спрямованості, які за допомогою вищих навчальних закладів та потенціалу науково-дослідних інститутів створюють дочірні компанії; регіональні університети в рамках кластерів, в яких беруть участь компанії в регіоні, а також пряме співробітництво на договірній основі для розширення інноваційної діяльності фірм [1].

Основними принципами створення таких науково-технологічних комплексів є: єдність навчального, наукового й інноваційного процесів в університеті і його зв'язок з економікою й соціальною сферою регіону та державою загалом; наявність ефективної системи керування інноваціями, включаючи комерціалізацію (збуту, трансферу) навчальної, наукової й інноваційної продукції як частини загальної системи керування; інтеграція з установами освіти й науки, промисловим комплексом регіону для рішення стратегічних завдань розвитку інноваційного середовища й економіки регіону в цілому; випереджальна підготовка кадрів для розвитку вітчизняної освіти, науки, а також економіки регіону; залучення в інноваційний процес переважної більшості викладачів, співробітників, аспірантів, студентів.

Діяльність науково-технологічних комплексів спрямована на досягнення основних цілей, зокрема: сприяння реалізації інноваційного потенціалу університету шляхом залучення професорсько-викладацького складу, науково-педагогічних кадрів, студентів, аспірантів і докторантів в інноваційну діяльність і поліпшення на цій основі освітньої діяльності вищого навчального закладу; підвищення інноваційної здатності університету шляхом створення умов для розвитку науково-технічного підприємства, виробничого освоєння наукових знань і наукомістких високих технологій; забезпечення комерціалізації результатів наукових досліджень і підвищення технічного рівня й конкурентоспроможності виробництва; сприяння передачі розробок на ринок у вигляді інноваційних продуктів, технологій і послуг для задоволення потреб суспільства; підвищення ролі університету як центра розвитку інноваційних процесів у регіоні.

Варто відмітити, що в Чехії підтримка таких інноваційних центрів, об'єднань забезпечується державою незалежно від форми власності університету, оскільки «суспільство знань вимагає зростання диференціювання ролей у системах і закладах вищої освіти, з центрами і мережами дослідницької відмінності, інновацій у навчанні/викладанні й нових підходів до соціального забезпечення» [1].

Науково-інноваційні комплекси створюються на конкурсних засадах в окремих університетах Чехії, зокрема у тих, що займаються потужними науковими дослідженнями й науково-технічною діяльністю, а також мають у своєму складі інноваційні структури (технопарк, інноваційно-технічні центри, бізнес-центри, інкубатори бізнесу), що пройшли у встановленому порядку державну акредитацію. Реалізація Національної інноваційної стратегії буде сприяти, зокрема, реалізації інноваційного потенціалу ВНЗ шляхом їх перетворення в науково-освітньо-інноваційні комплекси, посиленню значення їх як центрів зростання інноваційної активності в регіонах Чехії.

Найбільші інноваційно-технологічні об'єднання Чехії розташовані в промислових регіонах: Південно-Моравський інноваційний центр у Брно разом з Чеським технічним університетом; технопарк та бізнес-інкубатор в Університеті Палацького в Оломоуці тощо. Особливу роль в розвитку інноваційних технологій відіграє Центральний Європейський Центр інноваційного менеджменту (Central European Center of Management Innovation – CECMI). Основним у діяльності такого центру є проведення консультацій, наукових досліджень, передача знань і здійснення проектів у сфері інноваційного менеджменту. CECMI є мережею, що координує, керує і встановлює стратегічні форми роботи з фізичними особами та організаціями за конкретними проектами, активно проводить обмін досвідом між провідними європейськими установами, наприклад, з Копенгагенською школою бізнесу, Лабораторією Лондонської школи бізнесу і ВІС у Чеському технічному університеті [6].

Важливе завдання щодо розвитку науково-освітнього потенціалу в Чехії здійснюють господарюючі суб'єкти, які беруть участь в інноваційних процесах: Асоціація інноваційного підприємництва ЧР; Асоціація науково-дослідних організацій; Чехінвест (CzechInvest); Чеська асоціація розвитку суспільства, нових матеріалів і технологій; Чесько-Моравська Конфедерація профспілок; Департамент досліджень і розробок Академії наук, Міжнародний інноваційний центр та ін.

Ефективному розвитку інноваційних технологій, а разом з тим розширенню освітніх послуг, особливо у вищій економічній освіті, сприяють прямі іноземні інвестиції у створення науково-технологічних центрів, парків, консорціумів тощо. Такі науково-технологічні об'єднання націлені на створення робочих місць, служать для координації наукових і технологічних досліджень і передачі передових технологій, для підтримки комерціалізації результатів наукових досліджень в університетах і для надання підтримки підприємцям у реалізації цікавих та перспективних ідей. Так, у Центрі стратегічних послуг, центрі для аутсорсингу інформаційних технологій у Брно працюють близько 2000 фахівців з інформаційних технологій, фінансів, обліку, менеджменту. Південно-Моравський інноваційний центр (СІК), що відкрив Microsoft у м. Брно, основним завданням має заохочення перспективних стартових починань

компаній, переважним чином у сфері ІТ, і тим самим сприяння розвитку інноваційної діяльності та інноваційного підприємництва в Чехії. Інноваційний центр Microsoft (МІС) у співпраці з Університетом м. Градец Краловий та професійною школою прикладної кібернетики пропонує цікаві можливості для розвитку та підтримки інноваційного підприємництва в Чехії. Представникам ділових кіл, студентам та ІТ-спеціалістам надаються можливості для подальшого технологічного розвитку та створення унікального середовища для передачі знань і співпраці [4].

Співпраця вищих навчальних закладів з підприємствами, що має сприяти повнішому використанню науково-технічного потенціалу університетів, в сучасних умовах може здійснюватися у різний спосіб:

1. Проведення практичних наукових досліджень – експериментальні або теоретичні роботи, які проводяться з метою набуття нових знань для майбутнього використання на практиці.

2. Використання підприємницьких та інноваційних центрів - професійних організацій, які надають комплексні послуги малому та середньому інноваційному бізнесу, інтеграції бізнес-територіальних утворень і сприяють розвитку інноваційного підприємництва в партнерських відносинах з місцевими та регіональними організаціями (академічні та науково-дослідні організації, фінансові установи, підприємства).

3. Створення бізнес-інкубаторів як інструмента економічного розвитку, спрямованого на прискорення росту і успіху підприємства через велику кількість адміністративних, маркетингових та управлінських послуг з підтримки бізнесу та виробництва продуктів, надання допомоги в управлінні і фінансуванні важливих бізнес- і технічних проектів.

4. Формування університетських спін-офф – комерційних об'єднань, які утворені шляхом відсікання від материнської фірми, але працюють за допомогою матеріальних і нематеріальних активів своєї материнської компанії. Це може включати в себе створення науково-дослідного центру або іншого комерційного об'єднання, який розвивається і розширює бізнес материнської компанії. Спін-офф визначається як процес, спрямований на розширення області дії та застосування економічної технології, яка на практиці вже довела свою ефективність [2, с. 151–156]. В університетах вони можуть створюватися з метою ведення бізнесу з використанням новітніх технологій. Університет при цьому виступає безпосереднім постачальником ідей, наукових розробок, технологій.

5. Діяльність наукових парків (науковий парк) – науково-дослідних, науково-технологічних та науково-виробничих парків, які представляють собою комплекс науково-дослідних, проектувальних, виробничих та інших організацій, що спеціалізуються на впровадженні інноваційних технологій і тісно співпрацюють з університетами та дослідницькими центрами (наприклад, Академією наук). У європейських країнах, зокрема в Чехії, в останнє десятиліття успішно розвиваються науково-

технологічні парки, завданням яких є взаємодія університетів і підприємств, що передбачає професіоналізацію молодих фахівців з вищою освітою; практичну підготовку кадрів у контексті реального підприємства, ринкової економіки та нових технологій; трансфер результатів фундаментальних і прикладних досліджень; підвищення кваліфікації керівників підприємств і фахівців. Найбільш успішними в Чехії є Науково-технологічний парк (НТП) в Оставі, Чеський технологічний парк (ЧТП) у Брно, Технологічний парк (ТП) в м. Пльзень, Науково-технологічний парк в Зліні.

Науково-технологічний парк (НТП) в Оставі (1997) заснований муніципальною владою м. Острава, Агентством регіонального розвитку, Вищою гірничо-металургійною школою – Оставським технічним університетом і Сілезьким університетом в Опаві. Основна мета цього проекту полягає у створенні в Оставсько-Опавському регіоні Чехії робочих місць, координація науково-технічних досліджень і передачі передових технологій, сприяння розвитку сучасних експортно-орієнтованих технологій, а також комерціалізація наукових досліджень у цих університетах [11].

Чеський технологічний парк (ЧТП) (1999) у Брно є інвестиційним проектом м. Брно і Британської міжнародної компанії, що функціонує як акціонерне товариство у тісній співпраці з Технічним університетом у Брно. Основною метою є проведення наукових досліджень у галузі легкої промисловості, управління підприємством, рекреаційної діяльності. ЧТП активно співпрацює з Університетом ім. Т. Масарика. Спільно створено бізнес-інкубатор, призначений для компаній-початківців на чеському ринку, який одночасно є науково-педагогічною лабораторією для навчання студентів економічних спеціальностей [7].

Технологічний парк (ТП) в м.Пльзень (2001) є спільним проектом Підприємницького та інноваційного центру м. Пльзень, Західночеського університету за фінансової підтримки підприємницько-економічної ради при Міністерстві промисловості і торгівлі Чехії. Метою ТП є сприяння створенню і розвитку інноваційних компаній в Західній Чехії, створення умов для локалізації високотехнологічних компаній, а також з метою створення нових робочих місць. Основним завданням ТП є надання допомоги новим технологічно орієнтованим малим і середнім підприємствам на ранній стадії їх розвитку[8].

На сьогоднішній день економічний та освітній інтерес становить Науково-технологічний парк в Зліні, який має повну інфраструктуру для підтримки інноваційного підприємництва в регіоні Злін та його околицях. Підприємцям, інноваційним компаніям, ученим і дослідникам пропонуються в оренду обладнані офіси та лабораторії, технічні та соціальні об'єкти, приміщення для проведення семінарів і конференцій. Консультації та рекомендації про розробку та перевірки нових технологій, технологічних рішень і обробки завдань в Науково-технологічному парку в Зліні можна одержати від всесвітньо відомих вчених і дослідників, експертів в галузі аналізу, вимірювань, випробувань матеріалів і

виробів і т. д. Керівники проектів можуть надати допомогу компаніям у плануванні інноваційних проектів, в оцінці можливості використання зовнішніх джерел фінансування, проведенні технологічних випробувань з управління проектами тощо. З НТП можуть співпрацювати фізичні та юридичні особи з питань оренди офісу або приміщення лабораторії (на комерційній основі), використання інформаційних технологій, підготовки та вирішення питань інноваційного або науково-дослідного проекту (на основі партнерства), користування послугами Центру трансферу технологій, участі в конференціях, семінарах та інших ділових заходах.

Зазначимо, що взаємодія вищої школи та науково-технологічних об'єднань у Чехії забезпечує вирішення завдань і підприємств, і вищих шкіл. Підприємства зацікавлені в забезпеченні кваліфікованих кадрів, здатних успішно вирішувати сьогоденні і завтрашні практичні завдання, отримують доступ до інтелектуальних ресурсів вищих навчальних закладів (викладачі, аспіранти) і до молодих кадрів. Вища школа, маючи колосальний науково-педагогічний потенціал, для того щоб далі розвиватися і дієво впливати на галузь, також потребує взаємодії з підприємствами, оскільки має доступ до матеріальних ресурсів бізнесу, до сучасного обладнання.

У Словаччині кількість науково-технологічних об'єднань, порівняно з Чехією, є незначною. Зосереджені вони переважно в районі м. Братислави, наприклад, СЕРІТ (Central european park for innovative Technologies Bratislava) – Центральний європейський парк інноваційних технологій (ЦЄПІТ). Словацький технічний університет здійснює підготовку до відкриття університетського наукового парку в Братиславі і Трnavі. Шість словацьких університетів отримали фінансову підтримку з Єврофонду в 300 млн євро для створення науково-технологічних парків [9].

Аналіз діяльності науково-технологічних об'єднань у Чехії і Словаччині дає можливість визначити, що науково-технологічні парки, бізнес-інкубатори, наукові парки сприяють розвитку науки, технологій та інноваційного підприємництва, оскільки надають послуги, пов'язані із забезпеченням правового, маркетингового, комерційного та експертного супроводу інноваційного та інвестиційного процесу, координації діяльності наукових, виробничих і фінансових інститутів у справі розробки і впровадження інвестиційних та інноваційних проектів. Співпраця університетів і підприємств формує умови створення науково-технологічної бази, що сприяє якійсній науково-практичній підготовці висококваліфікованих кадрів економічного профілю, формуванню мотиваційних механізмів інтелектуального та особистісного розвитку майбутніх економістів, впровадженню результатів науково-інноваційної діяльності молодих дослідників-економістів, розвитку інноваційних процесів, що в кінцевому результаті приводить до структурних змін в соціально-економічному розвитку регіонів і країни. Інноваційні центри, парки, консорціуми як на національному, так і на міжнародному рівні зможуть

забезпечувати діяльність транснаціональних компаній з чіткою інноваційною стратегією, що полягає у наданні спеціалізованих консультаційних послуг, допомоги в підготовці грантових проектів, у створенні можливостей для задоволення, взаєморозуміння та доброзичливості співробітників, що сприяє обміну економічними знаннями та досвідом. Зазначимо, що з метою кадрового забезпечення науково-технологічних об'єднань для проведення науково-дослідницьких проектів залучаються фахівці з інших країн. У Чехії прийнято «Умови прийому дослідників з третіх країн» (2007) та поправки до Закону № 326/1999 щодо проживання іноземців, які працюють в державних науково-дослідних закладах. Необхідною умовою залучення дослідників з інших країн є включення в державний реєстр науково-дослідної установи та високий рівень освіти претендента [10].

У Європейському Союзі для досягнення такого стратегічного пріоритету передбачено оптимізацію підтримки НДДКР та інновацій, зміцнення «трикутника знань» (знання-наука-інновації) і реалізація потенціалу цифрової економіки, підвищення ефективності систем освіти та навчання на всіх рівнях і розширення системи вищої освіти. Наближення до стратегічної мети – побудови в об'єднаній Європі інноваційного суспільства, згідно з пріоритетами Стратегії «Європа – 2020» – передбачає кілька етапних кроків: формування Європейського науково-дослідницького простору, що сприятиме мобільності та перспективам кар'єрного зростання європейських науковців, а також залученню до досліджень і розробок їхніх іноземних колег, посиленню захисту інтелектуальної власності, підвищенню ефективності фінансування наукових досліджень та інновацій, а також поширенню інформаційно-комунікаційних технологій, електронної торгівлі, е-урядування тощо; створення Інноваційного Союзу Європи як стратегічного, комплексного підходу до формування всеохопної інноваційної та висококонкурентоспроможної економіки Європейського Союзу. Європейський інститут інновацій і технологій представив звіт «Стратегічні інновації на порядку денному – інвестиції в інновації після 2014 р.», в якому окреслено нові потенційні теми для впровадження інновацій у загальноєвропейському просторі у вказаному періоді: «Життя і здоров'я людини»; «Навчання та навчальне середовище»; «Продовольство для майбутнього»; «Виробництво загалом і для творчого людського буття»; «Охорона та безпека»; «Мобільність та інтелектуальні міста». В реалізації поставлених завдань роль університетської освіти економічного спрямування полягає у створенні нових знань й розробці на їх базі нових інноваційних технологій, сприянні трансферу новітніх технологій від стадії наукової розробки до технологічного оформлення та промислового випробування, підготовці високопрофесійних кадрів.

Основними видами інноваційної діяльності інституцій освіти є: участь у виконанні прикладних досліджень по грантах державного і регіонального рівня, виконання спільних проектів з науково-

дослідними інститутами, співпраця з малим, середнім та великим бізнесом за допомогою виконання господарських договірних робіт, випуск наукової та навчально-практичної літератури з перспективних інноваційних напрямів, співпраця з іншими закладами вищої освіти регіону та країнами, виробничими й науково-дослідними організаціями, державними та муніципальними органами влади. Тільки за умов спільної діяльності всіх учасників інноваційного процесу, активної взаємодії навчальної, наукової, дослідницької, виробничо-технічної і фінансової діяльності можливий ефективний розвиток економіки регіону та посилення позицій освітніх послуг.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Створюючи й удосконалюючи інноваційну інфраструктуру, охоплюючи інноваційною діяльністю підприємства регіону, розвиваючи інформаційні

ресурси, залучаючи в регіон вітчизняних і зарубіжних інвесторів і активізуючи міжнародні контакти, вищі навчальні заклади економічного профілю університетського типу та науково-інноваційні комплекси в Чехії і Словаччині сприяють формуванню у майбутніх економістів розуміння ефективності кардинального зниження рівня матеріальних затрат, збільшення випуску високотехнологічної продукції, зростання продуктивності праці і підвищення конкурентоспроможності економіки країни, що стає одним з найважливіших чинників економічного й соціально-культурного розвитку як країни в цілому, так і регіонів зокрема.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі впровадження результатів університетських наукових досліджень в практику економічної діяльності європейських країн, ролі інноваційних технологій у формуванні конкурентоспроможності економічної і освітньої галузі тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новая динамика высшей школы и науки для социальной смены и развития Комюнике Всесвітньої конференції з вищої освіти – 2009 : ЮНЕСКО, Париж, 5 – 8 липня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
2. Рогова Е. М. Формирование и реализация механизмов технологического трансфера. – СПб: И-воСпбГУЭФ, 2005. –198 с.
3. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры): пер. с англ. / Й Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.
4. Matějů Petr. Nezbytná odpověď na výzvy globalizace / Petr Matějů. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reformy-msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/category/autor/petr-mateju>.
5. Oficiální stránky AIESEC Česká republika / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aiesec.cz/>
6. Of Management Innovation. Central European Center of Management Innovation / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cecmi.org/>.
7. Společnost «Český technologický park Brno» [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.technologypark.cz/>.
8. Společnost BIC Plzeň - Podnikatelské a inovační centrum Vědeckotechnický park Plzeň / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vtpplzen.cz/>.
9. Transformácia výskumno-vývojovej činnosti inštitútu na nové spoločensko-ekonomické podmienky [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.infostat.sk/new_web/sk/.
10. Věda, výzkum, publikace [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.upol.cz/skupiny/vyzkum/prijimani-vyzkumnych-pracovniku-ze-tretich-zemi/>.
11. Vědecko-technologický park Ostrava [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vtpo.cz/>.

Товканец Сергей Антонович, Товканец Анна Васильевна

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ТЕНДЕНЦИЯ В РАЗВИТИИ ВЫСШЕГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЕВРОПЕЙСКИХ СТРАНАХ

В статье рассматривается проблема взаимодействия предприятий и высших учебных заведений в европейских странах, направленная на формирование эффективной подготовки будущих специалистов экономической сферы. Обоснованы формы сотрудничества вузов с предприятиями. Охарактеризована деятельность научно-технологических парков в Чехии и Словакии.

Ключевые слова: научно-техническое сотрудничество, высшее экономическое образование, университет, инновационные стратегии, научно-технологические парки.

S.Tovkanets, A. Tovkanets

SCIENTIFIC AND TECHNICAL COOPERATION AS A TREND IN THE DEVELOPMENT OF HIGHER ECONOMIC EDUCATION IN EUROPEAN COUNTRIES.

The problem of interaction between enterprises and higher education institutions in European countries, aimed at creating an effective training of future specialists of the economic sphere. Substantiated forms of cooperation with universities enterprises. Describes the activities of science and technology parks in the Czech Republic and Slovakia.

Key words: scientific and technical cooperation, economic education, university, innovative strategies, science and technology parks.

УДК 339.13.024 (477)

Шевчук Оксана Василівна,
кандидат економічних наук, асистент кафедри економічної теорії та конкурентної політики,
Київський національний торговельно-економічний університет

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНИЙ РИНОК

В статті досліджено вплив соціально-економічних чинників на розвиток національного ринку, в тому числі: грошових доходів і витрат населення, розмір заощаджень, рівень цін і їх співвідношення, рівень розвитку продуктивних сил, обсяг споживання і т.д.

Ключові слова: грошові доходи, витрати; заощадження населення; споживання; попит; національний ринок.

ВСТУП

Постановка проблеми. Під чинниками розвитку національного ринку необхідно розуміти все, що належить до соціально-економічних обставин, політичних та технологічних умов, у яких функціонує національний ринок. Зміна цін, обсягів товарної маси, що знаходиться на ринку, попиту і пропозиції вказує на зміну ринкової ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фактори, які впливають на розвиток національного ринку, досліджувалися у працях таких зарубіжних та вітчизняних економістів: Ф. Котлера, П. Самуельсона, А. Маршалла, Дж. Едванса, Р. Піндайка, В. Апопія, В. Базилевича, В. Гейця, Л. Лігоненко, О. Пустовоїта, В. Точиліна та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні як особливостей, так і загального, що притаманне ринковим чинникам, які впливають на елементи механізму національного ринку.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

До соціально-економічних чинників розвитку національного ринку належать грошові доходи населення, обсяги заощаджень, рівень і співвідношення цін, рівень розвитку виробництва, рівень споживання, рівень забезпечення населення товарами довгострокового користування та інше.

Щоб продукція вітчизняних товаровиробників знаходила збут на внутрішньому ринку, має бути платоспроможний попит на неї, а споживачі (покупці) повинні мати достатній обсяг грошових коштів для купівлі потрібних споживчих товарів. У свою чергу, платоспроможний попит визначається рівнем, динамікою і структурою доходів населення країни.

Основою зростання доходів населення є підвищення заробітної плати, яка за останні роки зростала значними темпами – з 78950 млн. грн. в 2002 р. до 593213 млн. грн. у 2012 р. За період з 2002р. по 2012 р. середньомісячна заробітна плата найманих

працівників збільшилася з 376 грн. до 3056 грн. [1, с.402]. Темп приросту заробітної плати протягом 2010 р. становив 120,0 %. Найнижчі доходи населення спостерігались у Волинській, Закарпатській, Кіровоградській, Рівненській, Тернопільській, Херсонській областях, найвищі доходи населення мали місце у Дніпропетровській, Донецькій, Харківській, Львівській областях, а також у м. Києві де їх приріст у 2012 р. порівняно з 2009 р. становив 44,8 % [2].

Загальновідомо, що попит завжди має кількісну і якісну визначеність. Дані про середню величину попиту розглядаються так, ніби вони були викликані діями єдиного споживача з середньою величиною доходу на одну особу [3, с.235]. Отже, чим більше домогосподарства витратять коштів на споживання вітчизняної кінцевої продукції, тим динамічніше розвиватимуться галузі, які її виробляють.

Кількісні характеристики купівельної спроможності населення в Україні наведені в табл. 1.

Загальний обсяг грошових витрат населення на купівлю товарів та оплату послуг у 2012 р. становив 1023132 млн. грн. і порівняно з 2000 р. збільшився в 6,2 рази. Тим часом, місячні сукупні витрати в розрахунку на 1 домогосподарство за останнє десятиріччя (табл. 2) зросли майже в 6,5 разів, що зумовлене не тільки збільшенням обсягів виробництва і реалізації споживчих товарів і послуг, скільки зменшенням приросту населення України за ці роки.

Підвищення рівня мінімальної заробітної плати, зростання розмірів пенсій та різних видів державної соціальної допомоги протягом останніх років відповідно вплинули на збільшення середньомісячних загальних доходів населення і дещо сприяли скороченню диференціації населення за рівнем добробуту.

Підтвердженням поліпшення соціально-економічного становища домогосподарств є результати проведених у 2012 р. Держкомстатом України досліджень рівня життя різних соціальних груп населення. Так, співвідношення загальних